

Přelom devatenáctého a dvacátého století byl v Čechách obdobím vystřízlivění z nadšení racionalismem. Víra ve všemocný rozum se vytrácí a objevuje se touha po návratu k duchovnu, intuitivní složky vědění znovu nabývají důležitosti. Nastává obrat ke snu a fantasmii. Velkou módou se stávají spiritistické seance, mystické a magické spolky. Vzrůstá zájem o orientální a pohanská náboženství, oživení zažívá i katolicismus. V prvním desetiletí dvacátého století vzniká skupina umělců, nazývaná Sursum,¹ jejímž cílem bylo naplnit umění duchovním obsahem. Krom zaměření na duchovní tvorbu, neměli ovšem téměř nic společného. Jejich inspirační zdroje i víra byly odlišné. Nevytvořili proto vlastní svébytný umělecký styl, a jsou označováni za pozdní symbolisty, nebo také za druhou vlnu českého symbolismu.

V této práci se snažím ukázat, jaké prostředky k zobrazení posvátna si zvolili a pomocí komparace ukázat nakolik byla jejich východiska odlišná. Vycházím přitom nejen z dobové kritiky, ale i zařazuji názor umělců samých a samozřejmě svůj vlastní.

S výjimkou Jana Zrzavého, který se stal uznávaným českým malířem, zůstala jména ostatních členů Sursa veřejnosti téměř neznámá. Známí jsou též František Kobliha a Jan Konůpek, ale spíše pro svou grafickou tvorbu, než činnost související se Surssem. Poslední dobou se stal módním Josef Váchal, což objektivnímu hodnocení jeho díla příliš neprospělo. Často jsou tak velebena i díla průměrná a nepodařená. Přínos Sursa je dnes viděn v jeho funkci přelomu mezi tradičně pojatým a nově se rodícím moderním uměním.